

ÎNVĂȚĂMÂNTUL MILITAR SUPERIOR ROMÂNESC – 130 DE ANI DE LA ÎNFIINȚAREA ȘCOLII SUPERIOARE DE RĂZBOI

ROMANIAN HIGHER MILITARY EDUCATION – SUPERIOR WAR SCHOOL – 1889

General-maior prof. univ. dr. Gheorghe CALOPĂREANU*

Rezumat: *De-a lungul veacurilor, încă de la înființarea primelor state, în fruntea acestora s-au aflat adesea domnitori, al căror suflet a vibrat în ritmul virtuților neamului. Aceștia au știut ca, prin finețea spiritului lor militar și prin puterea exemplului personal, să inspire patriotism în rândul oștenilor lor și să-i motiveze să lupte pentru ființa statală. Erau începuturile armatei, o armată care nu beneficia de un cadru centralizat de organizare, nu avea un caracter permanent, nu avea o dotare care să contribuie la pierderea a cât mai puține vieți omenești. Cu toate acestea, domnitori, precum Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Vlad Țepeș și Iancu de Hunedoara, au rămas în istorie prin victoriile strălucite împotriva otomanilor, în bătălii în care deseori oștile lor s-au aflat în inferioritate numerică.*

Cuvinte cheie: școală, învățământ, război, superior, militar

Abstract: *Over the centuries, ever since the establishment of the first states, their rulers have often been leaders whose soul vibrated in the rhythm of the virtues of the nation. They knew that through the fineness of their military spirit and personal example, they would inspire patriotism among their people and motivate them to fight for statehood. These were the beginnings of the army, an army that did not benefit from a centralized organizational framework, did not have a permanent character, did not have an endowment that would contribute to the loss of as few human lives as possible.*

Keywords: school, education, war, superior, military

---

* Membru corespondent al Academia Oamenilor de Știință din România.

De la crearea sa, învățământul militar superior din România, ca parte a întregului sistem de educație militară, a avut o traiectorie dominată de evenimentele istorice în mijlocul cărora, țara noastră s-a aflat, într-o perioadă sau alta a istoriei. Primele forme de învățământ militar în Țările Române au fost semnalate în epoca medievală - odată cu diversificarea specializării pentru diferite sarcini pe care oștenii de diferite ranguri și posibilități materiale trebuiau să le îndeplinească la război – și se refereau nu numai la pregătirea acestora pentru oștirea domnească, ci și la formarea specialiștilor care fabricau arme și construiau cetăți și fortificații.

Cronicile consemnează faptul că, domnitorii Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare și ulterior, Mihai Viteazul și Vasile Lupu făceau numiri în funcții militare, ca urmare a pierderilor suferite în urma bătăliilor purtate, având în vedere desăvârșirea studiilor de cultură generală, precum și instruirea militară. Fii de domni sau de boieri erau adesea trimiși în străinătate la curțile princiare cu care țările române erau în relații sau la diferite instituții de învățământ.

În anul 1784, a fost înființat un institut militar¹, pe lângă Școala normală din Năsăud, în care elevii participau la activități de instruire militară teoretică și practică.

Înființarea, începând cu anul 1830, a primelor unități ale oștirii române moderne, în perioada 1830-1847, a determinat și crearea primelor instituții de învățământ militar românesc, care aveau ca scop formarea unui corp de militari de carieră, profesionalizat, cu îndatoriri și statut proprii.

Măsurile adoptate de către Alexandru Ioan Cuza și principalii săi colaboratori, printre care s-a numărat și ministrul său de război, generalul Emanoil Florescu, le conferă meritul de a fi considerați ctitori ai educației din armata română modernă, iar sistemul creat de acești adevărați părinți ai învățământului militar a dăinuit, cu modificări minore, până în anul 1872.

Continuarea dezvoltării și modernizării armatei române, diversificarea structurilor organizatorice și nevoia unui număr din ce în ce mai mare de ofițeri cu o pregătire specială și multilaterală, au impus în etapa de după Războiul de independență din 1877-1878 crearea unor instituții militare de

---

¹ Angelescu P., „Școala noastră superioară de război”, din publicațiile *Revistei Infanteriei*, București, 1911.

învățământ superior². Până în ultimul deceniu al secolului al XIX – lea, pregătirea la un nivel superior a unor ofițeri, îndeosebi pentru funcții de stat major, se realiza prin trimiterea lor în academii militare din statele din Vestul Europei, îndeosebi în Franța și Prusia. De cele mai multe ori, ofițerii care finalizau cursurile academiilor militare din străinătate, cu aprobarea statului român, efectuau și un stagiul de practică de până la cinci ani, în armatele respectivelor țări.

Pe acest fond, dezvoltarea gândirii militare naționale, eforturile îndreptate spre încheierea unei doctrine militare naționale și, nu în ultimul rând, dezvoltarea și diversificarea învățământului militar au creat condiții și au impus înființarea unor instituții didactice de nivel superior.

Prioritare au fost nevoile de asigurare a armatei cu ofițeri pentru încadrarea statelor majore, funcțiilor de conducere (în comandamente de mari unități și în Ministerul de Război) și a medicilor militari. Ca urmare, eforturile s-au îndreptat, în etapa 1878-1879, către înființarea instituțiilor care să asigure pregătirea acestor categorii de personal: Școala Superioară de Război și Institutul Medico-Militar.

Școala Superioară de Război a apărut pe fondul necesității de a crea o instituție de învățământ³, care să asigure pregătirea la un nivel superior a ofițerilor pentru încadrarea statelor majore. Acest imperativ fusese resimțit înainte de anul 1877, după ce în structura armatei în continuă modernizare se înființează marile unități de tip divizie. Statele majore ale acestora trebuiau să fie încadrate cu ofițeri cu o calificare care nu putea fi asigurată doar prin cursurile școlilor militare.

Primele încercări de a crea o instituție militară de învățământ superior datează din anul 1872, când, în Decretul nr. 1283, care reglementează organizarea și structura învățământului militar, era prevăzută și înființarea *Academiei de Război*, în care să se dea “o instrucțiune mai înaltă ofițerilor de orice armă spre a putea face alegerea ce a mai nimerită pentru statul major al armatei”⁴.

---

² Fălcoianu St.I., *Istoria Resboiului din 1877-1878* (ruso-româno-turc), curs profesat, Tipografia “Voința Națională”, București, 1895.

³ Popescu M.; Boaru Ghe., *Învățământul superior militar românesc, de la tradiție la era digitală*, Editura Casa corpului didactic Cluj, Cluj-Napoca, 2017.

⁴ Monitorul Oastei nr. 11/1872.

Evoluția învățământului militar a stat permanent sub semnul condițiilor istorice, nu întotdeauna favorabile, astfel încât, prevederile acestui decret nu au putut fi puse în practică, pe de o parte din cauza lipsei de fonduri și a cadrelor didactice militare, iar pe de alta, a evenimentelor politice care au dus la războiul din 1877-1878.

În anul 1889, ca încununare a eforturilor unei întregi generații de militari de elită, cerința înființării respectivei instituții militare de învățământ superior a fost îndeplinită, când în baza Decretului nr. 2073 din 8 august, a fost organizată Școala Superioară de Război.

Merite deosebite în realizarea acestui deziderat de mare importanță pentru învățământul militar au avut generalul Ștefan Fălcoianu, fost ministru de război în anii 1883-1886 și șef al Marelui Stat Major, în funcție la data înființării instituției și generalul George Manu, ministru de război în perioada 1888-1889. Potrivit prevederilor regulamentului militar, în Școala Superioară de Război erau admiși, prin concurs, *“locotenenții și căpitani din toate genurile de arme, cu cel puțin doi ani de stagiu în unități de instrucție și cu bune notări de serviciu”*⁵. Durata cursurilor era de doi ani. Programul zilnic al ofițerilor-elevi cuprindea douăsprezece ore de activități de învățământ, din care opt ore de cursuri (cinci ore dimineața și trei ore după-amiaza) și patru ore de călărie, scrimă și alte activități. Eforturile depuse de către elevi erau amplificate și de faptul că studiul individual se făcea exclusiv pe baza notițelor sau textelor litografiate, deoarece nu existau decât foarte puține manuale sau cursuri tipărite. Deși regimul de studiu s-a adaptat progresiv cerințelor pedagogiei moderne, solicitarea intensă a ofițerilor-elevi s-a menținut pe întreaga durată a existenței școlii. După cum se vede, încă de la început, această instituție prefigura proiectarea întregii activități din cadrul școlii superioare pe baza epigrafului *“Labor improbus omnia vincit”* (*Munca stăruitoare învinge întotdeauna*).

Pentru învățământul militar românesc, perioada de până la începutul Primului Război Mondial a fost deosebit de fructuoasă, astfel, pornind de la existența unei singure unități școlare, Școala ostășească, din anul 1859, s-a realizat o rețea diversificată de instituții școlare militare. Din perspectiva ierarhizării pe trepte, profiluri și genuri de armă, sistemul militar de învățământ românesc se afla la nivelul celor europene. În această perioadă,

⁵ Regulamentul Școlii Superioare de Război, 1889.

în România, existau licee militare, școli militare de ofițeri activi și în rezervă, școli speciale de aplicații și instituții militare de învățământ, reprezentate de Școala Superioară de Război și Institutul Medico-Militar.

În anul 1907, a fost înființat un curs complementar⁶, destinat ofițerilor care absolviseră Școala Superioară de Război și își executau stagiul în vederea obținerii Brevetului de stat major, curs ce urmărea complementarea și actualizarea cunoștințelor primite în școală.

Activitatea Școlii Superioare de Război a continuat să se desfășoare cu rezultate rodnice până în anul 1914⁷, când evenimentele politico-militare și izbucnirea Primului Război Mondial au dus la suspendarea cursurilor, până la înfăptuirea Marii Uniri.

Istoria națională tumultuoasă din perioada Primului Război Mondial a influențat și activitatea Școlii Superioare de Război, astfel încât, personalul instituției a fost repartizat la unitățile operative și a participat la acțiuni de luptă, începând cu anul 1916. Cursurile se redeschid în octombrie 1918, la Iași și în decembrie revin la București.

În perioada interbelică, învățământul militar românesc a continuat să fie reprezentat de două instituții: Școala Superioară de Război și Institutul Medico-Militar, redenumit Institutul Sanitar, în anul 1921.

Prima promoție interbelică a școlii absolvă cursurile cu durata de doi ani, în anul 1921. Perioada 1929-1939 este una dintre cele mai strălucite, marcând începerea funcționării instituției în clădirea din șoseaua Panduri.

Pe timpul celui de-al Doilea Război Mondial, datorită eforturilor susținute ale corpului didactic, în ciuda vicisitudinilor vremurilor, activitatea nu a fost întreruptă, cursurile fiind temporar oprite sau conținutul comprimat.

În anul 1948, instituția primește numele de Academia Militară⁸, recunoscut cu ușurință și în prezent. Evoluția recentă a instituției este jalonată de schimbarea duratei cursurilor, înființarea programelor de doctorat în anul 1990 și lărgirea adresabilității ofertei educaționale către militarii din străinătate. Alături de acestea, urmărind evoluția societății în ansamblu, regăsim inerentele dezvoltări instituționale, resubordonări și

---

⁶ Regulamentul bibliotecii Școlii Superioare de Război, București, 1940.

⁷ *Istoricul Școlii Superioare de Război*, 1889-1939, București, 1939.

⁸ *Istoricul Academiei Militare* (proiect) 1889-1989, Academia Militară, București, 1989.

redenumiri, Academia de Înalte Studii Militare, în 1991, Universitatea Națională de Apărare în 2003 și Universitatea Națională de Apărare “Carol I” în anul 2005.

Indiferent de numele purtat, această prestigioasă instituție s-a aflat permanent pe o traiectorie de dezvoltare determinată de tradiție și modernism. Prima dintre aceste coordonate se referă la prestigiul permanent, dat de faptul că reprezintă cea mai înaltă treaptă a educației din învățământul militar românesc. În același timp, modernismul este dat de preocuparea neobosită a corpului profesoral, de a fi conectat permanent la realitățile și tendințele de evoluție ale spațiului de luptă.

Universitatea Națională de Apărare “Carol I” asigură și în prezent cea mai bună pregătire pentru militarii armatei României, destinată consolidării instrumentarului științific necesar utilizării superioare a principiilor acțiunii și conducerii militare de nivel tactic, operativ și strategic și, totodată, oferta educațională diversificată la nivelul programelor de studii de licență, masterat și doctorat, alături de numeroase cursuri de formare profesională continuă.

Universitatea Națională de Apărare „Carol I” nu a trecut cu succes numai testul istoriei, reușind să pregătească ofițerii de comandă și stat major în timpul celor două Războaie Mondiale, dar și testul modernității, reușind să se adapteze cerințelor internaționale dictate de apartenența României la Tratatul Atlanticului de Nord, dar și de către necesitatea adaptării permanente la cerințele sistemului național de învățământ superior.

De-a lungul timpului, ofițerii din cadrul celor 122 de promoții de absolvenți cu studii superioare ai acestei instituții au constituit principalul factor dinamizator al procesului de modernizare a armatei și a învățământului militar. Procesul educațional din universitate s-a dezvoltat și s-a perfecționat continuu, în pas cu transformările pe care le-au cunoscut învățământul românesc și Armata României.

Exigențele principiilor asumate de România, ca parte semnatară a Declarației de la Bologna, privind constituirea unui spațiu european al învățământului superior, au reprezentat un reper important pentru Universitatea Națională de Apărare „Carol I” în activitatea de evaluare și optimizare a învățământului și cercetării științifice din instituție, în acord cu specificul misiunii și cu solicitările Ministerului Apărării Naționale. Toate aceste aspecte trebuie privite și prin prisma angajamentelor României care

decurg atât din Strategia Națională de Apărare a Țării, cât și din statutul de țară membră a Alianței Nord Atlantice, a Uniunii Europene și a Organizației Națiunilor Unite, astfel, rolul Universității Naționale de Apărare „Carol I” ca principal for al promovării și dezvoltării domeniilor fundamentale Științe militare, respectiv Informații și securitate națională, neputând fi îndeajuns subliniat.

Din punct de vedere al asigurării calității procesului educațional, Universitatea Națională de Apărare „Carol I” are o dublă-subordonare, aceasta desfășurând programe la solicitarea și în concordanță cu nevoile principalului beneficiar, Ministerul Apărării Naționale, dar și cu respectarea tuturor principiilor, normativelor și standardelor aplicabile sistemului de învățământ superior din România, din care universitatea este parte integrantă. Astfel, eforturile universității au fost concentrate asigurării unui învățământ superior militar fluent, cadrele didactice și personalul universității adaptând proiectarea curriculară și direcționându-și eforturile în sensul implementării sistemului Bologna, implementării, începând cu 2011, a prevederilor Legii educației naționale, demersuri care au redefinit fizionomia învățământului superior militar românesc în context Euro-Atlantic.

Dubla apartenență a Universității Naționale de Apărare “Carol I” aduce multiple oportunități de dezvoltare a sistemului de învățământ, de promovare a cooperării și relațiilor internaționale, precum și racordarea permanentă la tendințele europene și transatlantice, universitatea noastră oferind singurele studii pentru formarea comandanților, dar și studiile care beneficiază de expertiza celor mai renumiți specialiști în domeniul informațiilor și securității naționale.

Rezultatele învățării specifice programelor de studii universitare de licență, de master și de doctorat, dar și a celor specifice programelor postuniversitare organizate și desfășurate în Universitatea Națională de Apărare „Carol I” nu reflectă numai dobândirea competențelor profesionale și transversale specifice fiecărui program de studii, ci și dezvoltarea unui simț de apartenență, a spiritului de loialitate față de Armata Română și față de Statul Român, a simțului datoriei și a abilităților de leadership militar. Toate aceste rezultate sunt recunoscute de către partenerii internaționali, o dovadă în acest sens fiind reprezentată de participarea la cursurile organizate în universitate a sute de ofițeri aparținând armatelor statelor membre NATO,

sau armatelor străine cu care Ministerul Apărării Naționale are încheiate acorduri de cooperare.

Permanentă reconfigurare a programelor de studii universitare, cu respectarea întocmai a noilor standarde specifice elaborate de către Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior, în condițiile asigurării permanente a nevoilor de pregătire a personalului Ministerului Apărării Naționale a fost încununată de succes, fapt demonstrat prin diversificarea permanentă a ofertei educaționale ca urmare a schimbărilor de paradigmă nu doar teoretic-aplicativ militare și de securitate, dar și din perspectiva managementului educațional, fapt demonstrat de înființarea, în 2013, a Facultății de Securitate și Apărare, precum și demararea cu succes a procedurilor pentru operaționalizarea celei de-a treia facultăți, Facultatea de management informațional și securitate cibernetică, și de obținerea calificativului Grad de încredere ridicat, în cadrul evaluării externe în vederea acreditării instituționale.

Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, continuatoarea Școlii Superioare de Resbel, este o instituție care a realizat de-a lungul timpului punți de legătură între generațiile de ofițeri ce i-au călcat pragul, este un înalt for de cultură militară ai căror prestigioase cadre didactice au format zeci și zeci de ofițeri ce mai târziu au ajuns adevărați lideri, dedicați pe deplin României și care nu au prețuit să înroșească cu sângele lor pământurile patriei.

BIBLIOGRAFIE

- ANGELESCU P., Școala noastră superioară de războiu, din publicațiile *Revistei Infanteriei*, București, 1911.
- FĂLCOIANU St.I., *Istoria Războiului din 1877-1878 (ruso-romano-turc)*, curs profesat, Tipografia „Voința Națională”, București, 1895.
- Istoricul Academiei Militare (proiect) 1889-1989*, Academia Militară, București, 1989.
- Istoricul Școlii Superioare de Războiu, 1889-1939*, București, 1939.
- Monitorul Oastei nr. 11/1872.*

POPESCU, M.; BOARU, Ghe., *Învățământul superior militar românesc, de la tradiție la era digitală*, Editura Casa corpului didactic Cluj, Cluj-Napoca, 2017.

Regulamentul bibliotecii Școalei Superioare de Războiu, București, 1940.

Regulamentul Școalei Superioare de Războiu, ediție specială, Imprimeria Statului, București, 1900.

Regulamentul Școalei Superioare de Resbel, București, 1889.

